

Ayhan Karayalçın'ın Seçtikleri

SELAM

İKİ KALEM VE BİR BELGESEL

M.EMİN DEĞER
Hukukçu-Yazar

Taslak çalışmalarını gördüğüm ve bir iki yöyleşimi okuduğum bir kitabı çoktandır bekliyordum. Bu çalışma, kendimin yetiştirildiği iki değerli öğretmenin ortaklaşa yaptıkları bir çalışmaydı ve Gököy Enstitüsü üzerine yapıyordu. Gököy'in enstitüsüne kapatılmasından sonra yetmişmiş, ama o ruhu daha doğrusu Cumhuriyetin temelindeki Kemalist bilinci özümsemiş iki Gököy kökera öğretmeni bu çalışmayı yapmışlar. **Hayati Tahsin Yılmaz** ve **Mehmet Saydur**. Tıttır bir anararına içindöydüler. Amaçları Gököy Enstitüsünden yapılan **aydınlanmayı** sergilemek... Gördüğüm kadıyla çalışma bu amaçla yapıldı.

Berim okuduğum konuşularda **Köy Enstitüleri'nden yetişen öğretmenlerin** anlamlarından çıkılarak, bir dönemin, Cumhuriyet'imizin devrim yıllarının köy yaşamı, eğitim seferberliği, ve bu işin yetkili ve sorumlularınca nasıl izlendiği, enstitülerin rejim içindeki yeri vb. saptamalarla, sosyal yapımızın da incelenmesine yararlı bilgiler vardı. Bu nedenle dostum Mehmet SAYDUR'u bir kaç kez telefonla arayarak yazının ne zaman elime geçeceğini sordum. Sonunda kitabı kırıntıdım. **"Acaba aradığımı bulabilecek miydim?"** Nedensiz kitabın basım ve düzenlenmesindeki ayrıntı. Doğrusu, böylelikle nite döndü ve bir dönemin geçişlerini yansıtan belgeselün dışından tutun da, sosyal düzenlenmesi vb. konulardaki ayrıntıya ötesindeki düzenlenmeyi yadgaradım. (uzaklam)

Ama yapının sayfaları arasında daldığımızda, içerikteki de ve bir döneme damgasını vurmuş sistemin yetiştirildiği SAYDUR'un deyimlerle "Tonguç'un ak saçlı delikanlıların" dilinden aktarılan eğitim arıçtırlarını hatırlar. Hâsin Ali Yücel ve Halke Tonguç ölmek üzere, öğretmen ve öğrencilerin çabalarını, o dönemin köy yaşamı ve köylü psikolojisini öğretmek, bir utantıyı taşıyabiliyor. Düşünebiliyor musunuz, o günlerin ulasım güçlüğüne karşın Bakan ve Genel Müdür, sık sık enstitüye gelir ve gelmelerini, engellemeleri yerinde izlerler, öğrencilerle kendileri yakından ilgilenirlermiş. Köylere çıkar, köylü ile sorunlarını tartışır ve öğretmenin böyle özenle kılavuzuna yardımcı olurlarmış.

Bu yapının sayfalarını çevirirken, bir yolduklar dönemi insanlarımızın, çevrelerini, yoktan var edilmeye çalışılan eğitim kurumlarına, çıkar çevrelerinin, bu eğitim seferberliğinin etleri olan öğretmenlere neden ve nasıl karşı çıktıklarını, Cumhuriyetimizin kendini bu davaya adanmış Eğitim bakanı ile, bu davaya kusadılmış Tonguç'u ve onlara inananmış öğretmenlerini saygıyla anıyoruz. Çok sert olmasına karşın, öğretimi ve eğitimde birer bir dâneyi tutamak, yoktan yaratılan kurumları yapılandırmak için kendini bu işe adanmış Müdür Ali Doğan Toran'ı yıllar sonra da öğrencilerinin sevgi ve saygı sözcükleriyle tanıyorsunuz.

Bir çalışmaya sırasında, bescâğından yararlanılan Mehmet Ali Nalbantoğlu'nun Bakanın yakından ilgisiyle sağlandığını, halihazırda çıkarıcı, onu bakanın makâm arabası ile Kastamonu'ya yolladığını

öğreniyor, ve bugün değil bir öğrenci için, bir öğretmenin için bile böyle ilgi ve özenin bile gösterilmediğini düşünüp, nereden nereye gelmiş diyorsunuz. Eğitimle ilgili basılan öğretim ve eğitim görevleri 1938'den 1975 yılına dek sürdürülen Sofranbolu lu Mehmet Ünal Hocadan, Kurtuluş Savaşı anılarıyla, eğitim ve öğretmene ilişkin dinlemek, Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze dek, köyün ve köylünün sosyal ve ruhsal yapısını inceleyecek veriler elde ediyorsunuz. 11 sayfa da Gököy'e gelen İlyas Pınarbaşı'nın küçük yaşına karşın, nasıl bir öncülük yapmış olduğunu, okudukça ve bu öğretmenlerin, köylere ışık götürmek için çabalandıklarını öğrendiğce, onların bugün bile, bağımsızlığı bir Cumhuriyet genci okuldaki dönüştürücü "elitizm" diyorsunuz, bu çalışmayı başaranlara.

Ben, bu çalışmadan bilmediğim bir çok konu içinde bir konuyu daha öğrendim. Osmanlılar döneminde ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında Kastamonu gerçek bir kültür ve eğitim kentiymiş Anadolu'da... Bitmedi! Köy enstitülerinin kuramsal babası kendisi onu da öğrendim. Bu kişi, Kastamonu Milletvekili İsmail Mahir Efendi, Evet Mahir Efendi, Osmanlı Mebusan Meclisi'nin 14 Temmuz 1914 tarihli toplantısında, **köylerimizin nasıl kalkandırılacağı ve eğitimin nasıl geliştirileceği konusunda**, köy enstitülerini benzeri bir kuruluş önermiş. Ancak hükümet para veremediği için bu düşünce tutanaklarda kalmış. Tonguç'un da iki yıl Kastamonu Öğretmen okulunda okuduğunu ve yazarkın çalışmalarına göre, "köy ve köylüye ilk kez Kastamonu'da tanınan Tonguç da, köy eğitim yoluyla kalkandırma davasını burada düşürmeye başlamış.

Bu kitabın eğitimci, sosyologlar ve siyasetçiler için elbette okunması gereken bir belgesel olduğunu söylemiştim. Ama, **Tonguç'un bir davaya adanmışlığının bir belgesinden söz etmeden bitirmek istemiyordum** bu yazış. İşgar'ın bir orman köyünde, okuyan okun, dânamı onarılmaması Millî Eğitim den bekleyen ve yazdığı yazıya yanıt bile verilmediğinden yakonan öğretmenin tutumunu eleştirmek yerine, Tonguç, hemini dânamı çıkar ve kırık kırık bir deyimlerle, Dam onarılmıştır. Öğretmene **dam bir daha akarsa, Cankırı'ya Millî Eğitim Müdürlüğü'ne yazma; bana yaz, ben gelir aktarırım**" der ve kartını tutar, işpe birip gider. Öğretmen yerinde kalırız. Ama bir genel müdürün sistemi oturtabilmek için ne denli özveri ve insanlı çalıştığına da örneğini de vermiştir.

Bugün milyonlarla borçlu bir butçeye, buralık övüreriyet, devleti nasıl soyabiliriz düşüncesindeki politikacılara armağan ediyorum, Tonguç'un bu çalışmasını.

Sizlere gelince yazar dostlarım, bu çalışmaya sosyal bir değerlendirmeye tamamlanarak, venaden düzenlenmesi bekliyorum. Çünkü, Kastamonu için böyle bir çalışma yapılmaması şirahiyi dek, Bunun ilk adımıydı izler almış, izleri yörekte kutuyoruz. Arın çalışmasını teminlenmesini de beklemiyeyim. Bu değerlendirmeyi sizin yapabileceğiniz inancı ve güveni ile.

Bartın Gazetesi
110 Temmuz 1994

SİNOP'TA BU YIL 34 ORMAN YANGINI ÇIKTI, 241 HEKTARLIK ORMAN ZARAR GÖRDÜ

19 Ağustos tarihli Boyabat Sesi Gazetesinin haberine göre, bu yıl Sinop'ta çıkan 34 yangında, 241 hektar orman zarar gördü.

Yangının, işletmeler olarak dokümü şöyle:

Sinop (4 yangın) 12 hektar
Ayancık (12 yangın) 34 hektar
Boyabat (8 yangın) 63 hektar
Duragan (10 yangın) 241 hektar

ERFELEK'TE 60 HEKTAR ORMAN YANDI

28 Ağustos tarihli Sabah Gazetesi, Sinop'un Erfelek İlçesi, İncirpınar Köyünde orman yangını çıktığını, yangının tümüyle söndürüldüğünü ve 60 hektar kızılçam ormanının büyük zarar gördüğünü yazdı.

Sabah'ın haberine göre, söndürme ekiplerinin üstün çalışması sonucu yangının 30 hektarlık komşu alana sıçraması önendi.

Sinop Valisi İrfan Kurucu, yangın söndürme çalışmalarına ilçe belediyelerine Karayolları ekipleri, Köy Hizmetleri ve askerî birliklerin katıldığını bildirdi. Yangın söndürme çalışmalarına büyük katkıda bulunan yöre halkının çabalarını da övdü.

İNEBOLUDA'KI ORMAN YANGINLARI

22 Ağustos tarihli Yeni İnebolu Gazetesi, altı ay içinde çıkan 6 ayrı

orman yangınında 21 hektar ormanın yandığını yazıyor.

Yangınların 2'si Doğanıyurt, 2'si Gemiciler ve 2'si de İnebolu köylerinde çıktı.

İNEBOLU REÇELİ

Bey 1'dir

Fabrikanın işletmeciliğini üstlenen Fikret İşeri, "elmanın iriliğine, ezikliğine, sağlamlığına bakılmaksızın, çürük olmamak kaydıyla sınırsız olarak, Elma ekşisi ile kestane marmeladı ve püresi yapımı bu sezonda kesinlikle gerçekleştireceğiz. Bu fabrikada köylünün birçok ürününü değerlendireceğiz. Çokluğuna bakılmaksızın bu ürünleri toplayacağız. Köylünün ürününü böylece para edecek, bahçede çürümeyecek. Böğürtlen reçeli yapımı için bir ayda yaklaşık 60 milyon liralık böğürtlen aldık..." dedi.

MEKTUPLARINIZI İSTANBUL
TEMSİLCİLİĞİMİZE
YOLLAYINIZ

ABANA GAZETESİ

Gözkem

BASIM VE YAYINEVİ

Telefonlar (0212): 556 60 03, 584 47 59, 642 64 77
Telefaks: , 643 26 57

BİR YER DÜŞÜN

*Uyan sahile
Gündüzün sıcak tadında kalmış kumsala
Yalnız gökle yıldızlar olsun
Gülen gözler gibi milyonlarca
Sana bir yer düşün
Abana gibi
Serin bir rüççüye bırak kendini
Ay ışığında danset gitar sesinde
Delice bir sevgi olsun damarlarında
Kiminle ne zaman bilemediğin
Yaşamayı düşün hiç bitmeyecekmiş gibi
Sana bir yer düşün
Abana gibi*

Mehmet OKYAY